

دومین تلاش متوالی ایلان ماسک برای نزدیک شدن به سیاره بهرام شکست خورد

پشت‌مریخ به ماسک

علی ملکی خبرنگار گروه شد روز

رؤیای پر خرح ایلان ماسک، سه میلیارد دلار خسارت روی دستش گذاشت. روز پنج‌شنبه شرکت اسپیس ایکس، هشتمین آزمایش فضاییمای اسپارشیپ خود را از تگزاس انجام داد؛ اما این فضاییما چند دقیقه پس از پرتاب در فضا منفجر شد. این دومین شکست متوالی ماسک در سال جدید میلادی برای رسیدن به سیاره مریخ بود. اداره کار آمدسازی دولت با مدیریت ماسک اخیراً و در راستای کاهش هزینه‌های دولت اقدام به بررسی و تعدیل نیروهای فدرال از طریق هوش مصنوعی کرده؛ موضوعی که چالش‌هایی از جمله تهدید به مرگ و حمله به کارخانه‌های تسلا برای او به دنبال داشته است. علاوه‌بر این، رمزارزهای متعلق به ماسک هم در روزهای اخیر تحت تأثیر سیاست‌های ترامپ قرار گرفته و ریزشی شدند. ایلان ماسک امیدوار بود با موفقیت در برنامه موشکی روز پنجشنبه بتواند بخشی از فشار را از روی دوش خود بردارد که عکس آن اتفاق افتاد. یکی از کاربران در شبکه اجتماعی ایکس با کتابیه به مجادله اخیر ترامپ و زلنسکی در کاخ سفید، خطاب به ماسک نوشت: «آیا امروز از مالیات‌دهندگان آمریکایی تشکر کرده‌ای که شکست‌های زندگی تو را تأمین می‌کنند؟» فراگیری ماسک در میانه نبرد قدرت‌های بزرگ هم می‌تواند او را به مریخ بفرستد و هم به سیاه‌چاله‌ایی که او را به ده‌ها سال قبل پرتاب کند. این خود ماسک است که با هر حرکتش یک قدم به یکی از این دو مقصد نزدیک می‌شود.

رؤیای فضایی ماسک

هشتمین آزمایش اسپارشیپ توسط شرکت اسپیس ایکس در حالی آغاز شد که به پایان خوشی برای ایلان ماسک به همراه نداشت و این مأموریت مانند پرتاب قبلی شکست خورد. همه چیز در ابتدا خوب و حساب‌شده پیش می‌رفت و با سوت و کف تماشاچیان همراه بود تا اینکه پس از خارج شدن این فضاییما از جوّ زمین قسمت بالایی فضاییما در حین پرواز دچار «چرخش غیرقابل کنترل» شد، موتورهای آن خاموش شدند و ارتباطش با مرکز کنترل قطع شد. لحظاتی بعد، انفجاری مهیب رخ داد و بقایای اسپارشیپ بر فراز ایالت‌های فلوریدا و باهاما پراکنده شد. این شکست دومین ناکامی پیاپی برنامه مریخی ایلان ماسک در سال جدید میلادی محسوب می‌شود و می‌تواند جاه‌طلبی‌های او برای ارسال انسان به مریخ را به عقب بیندازد. پنجشنبه ایلان ماسک خیلی هم سیاه‌نود و بوستر قدرتمند و چندین میلیارد دلاری «سوپر هوی»، که مر حله اول اسپارشیپ محسوب می‌شود، توانست به زمین برگردد و در جنگال‌های غول‌پیکر اسپیس ایکس گرفتار شد.

صحنه‌های انفجار اسپارشیپ در شبکه‌های اجتماعی بازتاب گسترده‌ای داشت. ویدئوهای ضبط‌شده توسط تماشاچیان همچان زده نشان می‌دادند که قطعات آتشین موشک در آسمان فلوریدا و باهاما سقوط می‌کنند. اداره هوانوردی فدرال بلافاصله پس از این حادثه، پروازها را در چندین فرودگاه ایالت فلوریدا متوقف کرد. از آن طرف اسپیس ایکس هم در بیانیه‌ای با الحن پیروزمندانه اعلام کرد که یک «رویداد پراز روی» در مرحله بالایی رخ داده که باعث از دست رفتن چندین موتور و در نهایت قطع ارتباط با فضاییما شده است. این شرکت تأکید کرد که بقایای

اسپارشیپ فاقد هرگونه ماده سمی بوده و خطری برای مردم ایجاد نکرده است.

اکسپر دوام در مریخ است

برای درک بهتر موقعیت فعلی ماسک، باید نگاهی به گذشته او انداخت. او تسلا را در سال ۲۰۰۳ به یک ایده تبدیل کرد و با وجود مشکلات مالی و انتقادات، آن را به بزرگ‌ترین تولیدکننده خودروهای برقی جهان رساند. اسپیس ایکس هم که در سال ۲۰۰۲ تأسیس شد، پس از چندین شکست اولیه با فالکون ۹ و قراردادهای ناسا به ستون صنعت فضایی تجاری بدل شد. این اتفاقات و در ادامه حضور او در میدان سیاست نشان می‌دهند که ماسک عادت دارد با چالش‌ها زندگی کند. امروز اسپارشیپ هم در همین مسیر است. ماسک در مصاحبه‌ای گفته: «ما داریم چیزی می‌سازیم که تا حالا کسی نساخته؛ شکست‌ها طبیعی‌اند». به نظر می‌رسد همه این چالش‌ها برای رسیدن به یک هدف توسط او تحمل می‌شوند؛ «رسیدن به سیاره مریخ» از پروژه استعمار مریخ از سپتامبر ۲۰۱۶ آغاز شد. زمانی که ماسک در یک سخنرانی در مکزیک از چشم‌انداز خود برای «ساخت یک تمدن خودکفا در مریخ» پرده برداشت، از آن زمان تاکنون، اسپیس ایکس گام‌های بزرگی برداشته است؛ از توسعه فالکون ۹ که بیش از ۳۲۷ پرتاب موفق داشته و ۸۰ درصد آن‌ها با بوسترهای باز یافتی انجام‌شده، تا آزمایش‌های اسپارشیپ که قرار است در آینده میلیون‌ها تن محموله را به مریخ انتقال دهد.

در اسفند ۱۴۰۳، اسپارشیپ دیگری نیز در ورود مجلد به جو زمین متلاشی شد. اسپیس ایکس آن حادثه را به‌عنوان یک تجربه آموزشی قلمداد کرد و وعده داد که مشکلات فنی را برطرف خواهد کرد. ماسک حتی در مصاحبه‌های اخیر خود اعلام کرد که به‌زودی تلاش خواهد کرد تا مرحله بالایی اسپارشیپ را با موفقیت در اقیانوس فرود بیاورد و در سال آینده، با زبایی آن را در تگزاس آغاز کند. علی‌رغم این چالش‌ها، ماسک همچنان پروژه اصلی‌اش را رسیدن به بهرام می‌داند. او که با شرکت‌های موفق‌ی مانند تسلا و اسپیس ایکس، صنایع خودرو و فضانوردی را متحول کرده، همچنان معتقد است که انسان باید گونه‌ای چندسپارهای شود. او می‌گوید: «اگر ما بخواهیم در بلندمدت دوام بیاوریم، نباید فقط به زمین وابسته باشیم.»

از واقعیت تا خیال مریخ

رؤیای مریخی ماسک، که در ابتدا دور از دسترس و حتی خیال‌پردازانه به نظر می‌رسید، اکنون با وجود شکست‌ها و موفقیت‌ها مختلف و البته پیشرفت دنیای تکنولوژی، کمی واقع‌گرایانه‌تر شده است. در واقع دنیای هوش مصنوعی و فناوری‌های نو به سرغتی در حال پیشرفت‌اند که هر چیزی که تقریباً در ذهن انسان وجود دارد را می‌شود قابل دستیابی تصور کرد و حتی تصویرش را با یک دستور به هوش مصنوعی ساخت؛ اما چالش‌های مهندسی همچنان بسیاریند. بررسی‌های اولیه مهندسان نشان داده که ساخت شهری در مریخ به هزاران پرتاب اسپارشیپ نیاز دارد؛ مأموریت‌هایی که باید از نظر اقتصادی مقرون‌بصره و از نظر فنی کاملاً عملیاتی باشند. ماسک معتقد است که با توسعه نسل بعدی اسپارشیپ که می‌تواند ۲۰۰ تن یا بیشتر محموله حمل کند می‌توان به این رؤیا رسید. اما چالش‌ها همچنان راه ماسک را برای رسیدن به مریخ سخت کرده‌اند. تازه‌ترین

پیشنهاد دولت برای تصویب ۲ پروتکل از کنوانسیون سلاح‌های متعارف خاص، جنجال برانگیز شد

دعوا بر سر FATF جدید؟

علی مزروعی خبرنگار گروه شد روز

پس از اعلام خبر ارسال لایحه «پیوستن به معاهده ممنوعیت یا محدودیت کاربرد برخی سلاح‌های متعارف» به مجلس توسط شهرام پیبری، برخی چهره‌های رسانه‌ای و سیاسی به این لایحه واکنش نشان دادند. از جمله این چهره‌ها ابوالفضل ظهوروند، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس است که در واکنشی نسبتاً تند آتشخور ارانه چنین لایحه‌ای را نفوذ دانست. در مقابل این انتقادها سخنگوی وزارت دفاع با این گزاره که لایحه فوق با ستادکل نیزوهای مسلح هماهنگ شده است به دفاع از لایحه فوق پرداخت و از منتقدان خواست که بدون بررسی دقیق لایحه از قضاوت شتاب‌زده اظهار نظر خودداری کنند. با توجه به آنچه سخنگوی وزارت دفاع اعلام کرده و نیز با توجه به فضای سیاسی حاکم بر معاهدات بین‌المللی می‌توان رویکرد منتقدان و مدافعان لایحه مذکور را این‌گونه صورت‌بندی کرد که پس از یادداشت اجرایی ترامپ که در آن صراحتاً به مقابله با توسعه سلاح‌های متعارف ایران اشاره شده بود برخی به دنبال این هستند تا هرگونه بهانه را از کاخ سفید برای اعمال فشار بین‌المللی بگیرند و برخی نیز تصویب کنوانسیون‌های بین‌المللی تحت نفوذ غرب را اتفاقاً هم‌راستا با یادداشت اجرایی ترامپ دانسته و رویکرد مقابله با آن را درپیش گرفته‌اند. یادداشت اجرایی ترامپ این بحث را حساس‌تر کرده و نشان می‌دهد که هر تصمیم ایران در این زمینه، می‌تواند پیامدهایی فراتر از چهارچوب این کنوانسیون داشته باشد. لذا داغ از رویکردهای فنی باید نگاهی فرامتی را نیز در جریان بررسی آن لحاظ کرد.

ایران به دنبال پذیرش مشروط کنوانسیون سلاح‌های متعارف است

کنوانسیون سلاح‌های متعارف خاص (CCW) یک معاهده بین‌المللی است که در سال ۱۹۸۰ تحت نظارت سازمان ملل متحد در ژنو به تصویب رسید و از سال ۱۹۸۳ اجرایی شد. هدف اصلی این کنوانسیون، ممنوعیت یا محدود کردن استفاده از برخی سلاح‌های متعارف عنوان شده که به دلیل ایجاد رنج غیرضروری یا داشتن اثرات غیرقابل کنترل و گسترده، از منظر بشردوستانه مشکل ساز تلقی می‌شوند. این معاهده شامل یک چهارچوب کلی و پنج پروتکل اصلی است که هر یک به نوع خاصی از سلاح‌ها، از جمله سلاح‌های آتش‌زا، مین‌های زمینی و سلاح‌های لیزری کورکننده می‌پردازد. مطابق پروتکل اول، استفاده از سلاح‌هایی با ترکش‌های غیرقابل شناسایی (مثل ترکش‌های پلاستیکی)، برای تسهیل در مان مجروحان ممنوع شده است. بر مبنای پروتکل دوم، استفاده از مین‌ها و تله‌های انفجاری، به‌ویژه در مناطق غیرنظامی محدود شده است. پروتکل سوم استفاده از سلاح‌های آتش‌زا (مثل ناپالم) علیه غیرنظامیان یا در مناطق مسکونی را ممنوع کرده است. مطابق پروتکل چهارم نیز سلاح‌های لیزری که برای کور کردن دائمی طراحی شده‌اند ممنوع شده و در نهایت در پروتکل پنجم نیز کشورها به پاکسازی بقایای انفجاری جنگ برای کاهش خطرات پسا محاصره ملزم شده‌اند. لایحه پیشنهادی دولت ایران به دنبال پذیرش برخی از این پروتکل‌ها با اعمال

هم مربوط به اداره فدرال هوانوردی است که تحقیقاتی را آغاز کرده و زمانی که علت این حادثه مشخص نشود، اسپیس ایکس اجازه پرتاب‌های بعدی را نخواهد داشت.

ماسک زیر فشار

اوضاع برای این میلیاردر پر حاشیه این روزها چندان خوب به نظر نمی‌رسد. ارزهای دیجیتال مرتبط با او، که زمانی با تویت‌هایش سر به فلک می‌کشیدند، در روزهای اخیر سقوط چنددرصدی را تجربه کرده‌اند و اعتماد سرمایه‌گذاران به پروژه‌های تحت هدایت او ازیر سؤال بره‌اند. از سوی دیگر، خشم عمومی علیه ماسک در حال اوج‌گیری است. در ایالت ماساچوست آمریکا، ایستگاه‌های شارژ تسلا به آتش کشیده شدند. چند روز پیش هم در شهر تولوز فرانسه، ده‌ها خودروی تسلا در نمایندگی این شرکت طعمه حریق شدند، که نشان‌دهنده گسترش اعتراضات علیه سیاست‌های ماسک در سطح بین‌المللی است. فرانسوی‌ها البته در کنار آلمان به دخالت‌های ایلان ماسک علیه انتخابات‌های کشورشان اعتراض کرده بودند. همزمان، به نظر می‌رسد حواشی ماسک حتی ترامپ را هم وادار به واکنش کرد. بر اساس گزارش پولیتیکو، ترامپ روز پنج‌شنبه در جلسه‌ای با کابینه‌اش به صراحت اعلام کرد که اعضای کابینه مسئول وزارتخانه‌های خود هستند، نه ایلان ماسک. این اظهارات، که به نقل از دو مقام دولتی منتشر شده، حاکی از محدودیت‌های جدیدی است که رئیس‌جمهور آمریکا بر اختیارات ماسک وضع کرده و شاید نشانه‌ای از سرد شدن روابط این دو چهره جنجالی باشد.

خوب شد این موشک‌ها آدم نمی‌کشد آقای ماسک

علاوه‌بر اصل ماجرا، واکنش کاربران به آن هم جالب توجه بود. به‌عنوان مثال کاربری در ایکس به شکست برنامه موشکی ماسک اشاره کرده و با ادعای هزینه‌کرد ۲۰ میلیارد دلاری ماسک نوشت: «چه خوب که وقتی این موشک‌ها منفجر می‌شوند جانی از دست نمی‌رود.» این واکنش صراحتاً انفجار موشک‌های فضایی را با موشک‌هایی که در فلسطین بر سر مردم فرود آمده، مقایسه می‌کند. ایلان ماسک به دلیل همراهی و حمایت از مواضع دونالد ترامپ، به‌ویژه طرح جنجالی انتقال اجباری مردم غزه، مورد انتقاد قرار گرفته است. یک ماه پیش ترامپ پیشنهاد داد که حدود دو میلیون فلسطینی ساکن غزه به‌صورت دائم از این منطقه خارج شده و به کشورهایی مانند مصر و اردن منتقل شوند تا آمریکا بتواند غزه را تحت مالکیت خود در آورده و آن را به یک منطقه ساحلی تفریحی تبدیل کند. این طرح با محکومیت گسترده بین‌المللی، از جمله از سوی کشورهای عربی، سازمان ملل و تشکیلات فلسطینی مواجه شد که آن را «پاکسازی قومی» و نقض حقوق بین‌الملل خواندند. ماسک، به‌عنوان یکی از متحدان نزدیک ترامپ و حامی مالی برجسته او، نه‌تنها این طرح را رد نکرد، بلکه در مواردی با اظهارات خود به‌طور ضمنی از دیدگاه‌های راست‌گرایانه و ضدفلسطینی حمایت کرده است. به‌عنوان مثال، ماسک در جریان سفرش به شهرک‌های اشغالی در نوامبر ۲۰۲۳، با اسحاق هرتروگ، رئیس رژیم صهیونیستی دیدار کرد و اظهار داشت که در غزه «چاره‌ای جز کشتن کسانی که اصرار بر کشتن غیرنظامیان دارند، وجود ندارد». حالا به‌نظر می‌رسد که او در موقعیتی دشوار قرار گرفته و اینجادیگر اسکناس‌ها و اسپارشیپ‌ها و تسلاها نمی‌توانند به کمکش بیایند.

هم مربوط به اداره فدرال هوانوردی است که تحقیقاتی را آغاز کرده و زمانی که علت این حادثه مشخص نشود، اسپیس ایکس اجازه پرتاب‌های بعدی را نخواهد داشت.

این دستورات تاکنون آمریکا اعمال فشار به دولت‌های همسایه از جمله عراق برای قطع وابستگی به انرژی ایران و بازرسی نفتکش‌های ایرانی را در دستور کار قرار داده است به همین دلیل دولت احتمالاً با هدف بستن باب بهانه‌جویی جدید آمریکا در مورد سلاح‌های نامتعارف، پیش‌دستی کرده و عضویت در کنوانسیون سلاح‌های متعارف خاص (CCW) را پیشنهاد داده است. در مقابل منتقدان معتقدند به صرف پیوستن به کنوانسیون‌های بین‌المللی ارانه شده توسط دولت‌های غربی، بهانه‌جویی‌ها پایان نمی‌یابد.

منتقدان از اجرای یک‌جانبه یک تعهد بین‌المللی دیگر بیم دارند

مخالفان، از جمله برخی نمایندگان مجلس و کارشناسان امنیتی، این لایحه را با دیده تردید نگر بسته و نگرانی‌هایی را مطرح کرده‌اند. منتقدان معتقدند ارانه این لایحه آن‌هم چند روز پس از یادداشت اجرایی ترامپ، نشانه‌ای از هماهنگی یا تسلیم در برابر فشارهای خارجی است. آن‌ها می‌گویند پذیرش این کنوانسیون، به‌ویژه پس از تأکید ترامپ بر مهار سلاح‌های متعارف ایران، می‌تواند بهانه‌ای برای محدود کردن توان دفاعی کشور فراهم کند، مشابه آنچه در بحث لوابح مربوط به FATF رخ داد. برخی مخالفان، از جمله ابوالفضل ظهوروند، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس، این لایحه را «برخاسته از شبکه نفوذ» دانسته‌اند. آن‌ها استدلال می‌کنند پروتکل‌هایی مانند ممنوعیت سلاح‌های لیزری یا آتش‌زا ممکن است در آینده توسعه تسلیحات پیشرفته ایران را محدود کند، درحالی‌که کشورهای غربی خودشان از این محدودیت‌ها تبعیت نمی‌کنند. منتقدان با اشاره به سابقه خروج آمریکا از معاهداتی مانند توافق آب‌وهوایی پاریس، می‌گویند قدرت‌های بزرگ هرگاه منافعیان ایجاد کنند، از تعهدات خود شانه خالی می‌کنند. بنابراین، پیوستن ایران به CCW ممکن است یک‌طرفه به ضرر ایران تمام شود. مخالفان این لایحه را با لوابح مرتبط با FATF مقایسه می‌کنند که به اعتقادشان، پذیرش آن‌ها با حق شرط هم نمی‌تواند جلوی فشارهای اقتصادی و سیاسی غرب را بگیرد. آن‌ها هشدار می‌دهند CCW نیز ممکن است به ابزاری برای نظارت بیشتر بر فعالیت‌های نظامی ایران تبدیل شود.

یک هدف مشترک و ۲ راهکار متضاد

دعوی اصلی میان موافقان و مخالفان این است که آیا لایحه به CCW می‌تواند به نفع ایران باشد یا به ضررش تمام خواهد شد. موافقان آن را فرصتی برای دیپلماسی فعال و کاهش فشارها می‌دانند، در حالی که مخالفان آن را گامی در راستای تسلیم به خواست آمریکا و محدود شدن توان دفاعی تلقی می‌کنند. نکته‌کلیدی اینجاست که هر دو طرف به بی‌اعتمادی نسبت به معاهدات تحت نفوذ غرب اذعان دارند، اما راهکارهای متفاوتی پیشنهاد می‌دهند. موافقان به مشارکت محدود با حق شرط معتقدند و مخالفان هرگونه تعهد بین‌المللی را خطرناک می‌بینند. تأثیر یادداشت اجرایی ترامپ نیز به این ابهام دامن زده است. آیا پذیرش دوبند از این لایحه می‌تواند جلوی بهانه‌جویی آمریکا را بگیرد، یا برعکس، بهانه‌جدیدی برای فشار بیشتر فراهم می‌کند؟ همچنین سابقه خروج کشورهای بزرگ از معاهدات بین‌المللی، این سؤال را مطرح می‌کند که آیا تعهدی یک‌طرفه از طرف سایر کشورها از جمله ایران به نفع آن‌ها خواهد بود یا به اعمال محدودیت‌های بیشتر دامن می‌زند.

شنبه ۱۸ اسفند ۱۴۰۳

شماره ۴۳۷۲

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE